

KRIMINALOMSORGEN

ÅRSMELDING 2005

KRIMINALOMSORGENS
UTDANNINGSSENTER KRUS

Innhold

Forord 3

Fengselskolen/grunnutdanningen 6

Lærerstab 6

Pedagogisk organisering 7

Strategier og andre faglige utfordringer 7

Utdanning på høgsolenivå 8

Grunnutdanning for tilsatte i arbeidsdriften 9

Utdanning av nye instruktører i pasifisering 10

Biblioteket 11

FoU-avdelingen 12

Evaluerings-, utviklings- og forskningsarbeid 12

Etter- og videreutdanning 14

Samarbeid nasjonalt og internasjonalt 16

Andre oppgaver 18

Glimt fra 2005 19

Faget i fokus VII 22

CEP-seminar om utvikling i samfunnsstraff 24

KRUS i nøkkeltall 26

Budsjett, regnskap og statistikk 26

STATISTIKK: GRUNNUTDANNINGEN 27

Kurssekretariatet 29

Andre arrangementer 31

Tilsatte ved KRUS, per 31. desember 2005 32

Organisasjonskart for KRUS 33

Utgitt av:

Kriminalomsorgens utdanningscenter KRUS,

Boks 6138 Etterstad, 0602 Oslo

www.krus.no

Copyright © 2006:

Kriminalomsorgens utdanningscenter KRUS, Oslo

Det må ikke kopieres fra denne bok i strid med åndsverkloven eller avtaler om kopiering inngått med Kopinor, interesseorgan for rettighetshavere til åndsverk. Kopiering i strid med lov eller avtale kan medføre erstatningsansvar og inndragning og kan straffes med bøter eller fengsel.

Dette er KRUS:

- ✓ Kriminalomsorgen skal gjennomføre varetektsfengsling og straffereaksjoner på en måte som er betryggende for samfunnet og som motvirker straffbare handlinger. Det skal legges til rette for at lovbrøtere kan gjøre en egen innsats for å endre sitt kriminelle handlingsmønster.
- ✓ Kriminalomsorgens utdanningscenter KRUS er kompetansesenter for kriminalomsorgen i Norge. Vår oppgave er å tilføre kriminalomsorgens tilsatte kunnskaper, ferdigheter og holdninger i tråd med etatens mål og verdier.
- ✓ KRUS har tre avdelinger: *Avdeling for grunnutdanning* består av Fengselskolen, som gir grunnutdanning til alle som skal bli fengselsbetjenter i Norge, og Verksbetjentutdanningen, som tilbyr etatsutdanning for verksbetjenter; *FoU-avdelingen* bidrar gjennom kurs, seminarer, konferanser og forskning, evaluering og veiledning til en kunnskapsbasert utvikling av kriminalomsorgen; *Administrasjonsavdelingen* er teknisk arrangør for fagseminar, står for fellestjenester som kurshotell, vedlikehold, økonomi, personalbehandling, kontorstøtte, sentralbord og datanettverk, og har redaktøransvaret for krus.no.
- ✓ KRUS har i 2005 uteksaminert 153 aspiranter fra det ordinære kullet, det ble uteksaminert 30 personer i august 2005 fra ekstraordinært kull og det begynte 105 nye aspiranter.
- ✓ 54 medarbeidere var per 31. desember 2005 tilsatt ved KRUS, totalt 29 menn og 25 kvinner.

Harald Føsker
Direktør
E-post: harald.fosker@krus.no

Forord

For første gang på mange år opplevde vi en liten nedgang i antall ansatte på KRUS. Det skyldes i det vesentlige at aspiranttallet ble redusert fra 330 til 250. For øvrig ble 2005 nok en «all time high»; antall kursdeltakere økte med 10 %, gjestedøgn på hotellet steg med 6 % og publikasjonsvolumet kom opp i 8.

Tallene gir en meget sterk indikasjon på at regionene prioriterer kompetanseutvikling og kunnskapsøking tiltross for trykket på varetekstsplasser og køproblematikk i fengsel og friomsorg. Dette er et faktum etaten kan være stolt av og som harmonerer godt med den nye politiske ledelses fokus på både innhold og køavvikling ved tiltredelsen i oktober.

Grunnutdanningen kvitterte ut det siste av de ekstraordinære opptakene fra Dørumsperioden, det såkalte Østland 2 kullet, i august. Fra 1.januar gikk antall aspirantfengsler ned fra 11 til 8, noe som alltid er uheldig fordi både fengselskolen og opplæringsfengselet mister kontinuitet i samarbeids- og utviklingsarbeidet. Ellers har vi i denne sammenheng lyst til å framheve kullet 2005 som usedvanlig positive og løsningsorienterte i en meget trangbodd tilværelse.

KRUS er medlem i Norsk fjernundervisningsforbund og derigjennom også European Distance and E-learning Network (EDEN). To representanter fra Grunnutdanningen deltok på den årlige konferansen om Lifelong E-learning i Helsinki. Konferansen som samler deltakere fra hele verden, ble

en nyttig kunnskapsarena i forhold til de utfordringer vi står foran på fjernundervisning og IKT området.

Fengselsfaglig sett er utvikling og utarbeidelse av en Håndbok i sikkerhet en liten milepæl for KRUS. Det er første gang et så grundig og omfattende verktøy for sikkerhetsarbeidet lages. Etter bruk i undervisningen på skolen og ute i fengslene, vil vi tilpasse og videreutvikle innhold og form.

I 2005 utdannet vi pasifiseringsinstruktører også for fengsler som ikke har aspiranter. Vi ser dette som et positivt tegn på at det øves aktivt på denne type sikkerhet i enhetene.

FoU-avdelingen har hatt et meget travelt år. Kurskatalogen er etter hvert blitt et omfattende

tilbud til vel 3000 ansatte og i kombinasjon med regionale og lokale kompetansetiltak legges det opp til en dynamisk etatsutvikling.

For å kvalitetssikre våre kurs og deltakernes opplevelse av relevans og anvendbarhet, har avdelingen utarbeidet et felles evalueringsskjema. Dette vil bli et viktig analyseverktøy for oss framover, særlig når IT-versjonen er klar.

Faget i fokus er en stor faglig og organisatorisk utfordring for KRUS. På mange måter har konferansen funnet sin form, og det er hyggelig å kunne si at tilbakemeldingen på tema og gjennomføring var svært gode. Fagkafeen er ikke bare en interessant utstilling for oss i Kriminalomsorgen. Deler av den begivenheten (hest og andre dyr fra Bastøy) har blitt årets happening for barna i den nærliggende barnehagen! God profilering. CEP-konferansen vi arrangerte i september ble vellykket på alle måter. Et høyaktuelt tema og en interessant norsk modell for samfunnsstraffen i

internasjonal sammenheng, bidro til anerkjennelse i europeisk friomsorg.

Administrasjonsavdelingen har tilrettelagt og jobbet med kvalitetssikring av støttefunksjonene. I denne årsmeldingen har vi lyst til å sette søkelyset på personer for en gangs skyld, og det gjelder de som jobber i kurssekretariatet. Uten dyktige og serviceinnstilte medarbeidere på dette virksomhetsområdet vil mye gå galt, og det er det meget sjelden det gjør!

Sammen med Erna, Tove, Elin og Lillian vil jeg derfor si:

Velkommen til KRUS og til ny kompetanse!

KRUS, 17. mars 2006

Harald Føsker

Direktør

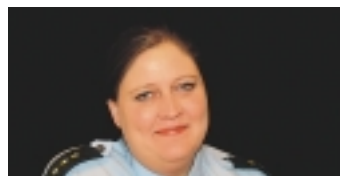

Alle KRUS-avdelinger samlet

Egil Larsen
Avdelingsleder
E-post: egil.larsen@krus.no

Siri Gaarder Brock-Utne
Fengselsinspektør
E-post: siri.gbu@krus.no

Fengselskolen/grunnutdanningen

Fengselsskolen ved Kriminalomsorgens utdanningscenter KRUS utdanner fengselsbetjenter i Norge. Utdanningen er en lønnet etatsutdanning og medfører plikttjeneste etter fullført fengselskole. KRUS uteksaminerte til sammen 183 aspiranter til pliktårstjeneste i 2005. Dette er et meget høyt antall og flere enn året før da man satte en tiårsrekord. Antall verksbetjenter med ferdig etatsutdanning var på samme nivå som i 2004, 25 personer.

Det har i 2005 vært mindre aktivitet på KRUS når det gjelder grunnutdanning av betjenter enn i 2004. Antallet av aspiranter i praksisår var på 103 mot ca 150 i 2005. På teoriåret var det et normalt kull som ble uteksaminert i slutten av november med vitnemålutdeling av statssekretær Anne Rygh Pedersen. Et ekstraordinært kull, Østlandskull II, avsluttet sin fengselsbetjentutdanning i august 2005 med vitnemålutdeling av justisminister Dørum. Det ble uteksaminert 153 aspiranter fra det ordinære kullet. I tillegg ble det uteksaminert 30 personer i august 2005 fra et ekstraordinært kull.

Det ble tatt opp 105 nye aspiranter til praksisåret i 2005 til ordinært kull. Av disse var 49 % kvinner og 51 % menn.

Lærerstab

Reduksjonen i aspirantopptaket fra ca 150 de siste

årene til ca 100 i 2005 har medført at lærerstabten minket fra 1.12.05 med 3 personer. Ingen nye lærere har blitt ansatt i 2005, men noen engasjementer er blitt omgjort til faste stillinger. Lærerstabten er en blanding av akademikere og fengselsfaglærere (fengselsbetjenter med tilleggsutdanning på høgskole- og universitetsnivå). Etter hvert har alle erfaring fra jobb som betjenter ved at de tar vakter i sine ferier eller har annen fengsels erfaring. Yngre kolleger med «fersk utdanning» har tilført fagmiljøet mye ny tenkning og vært en faglig nyttig utfordring for eldre kolleger.

Pedagogisk organisering

Utdanningen av betjenter er temabasert. Hvert tema har en fagansvarlig og en tverrfaglig sammensatt faggruppe av lærere/veiledere som utarbeider opplæringen i tråd med studieplanen. Studieplanen er godkjent av KSF. Grunnutdanningen

bruker problembasert læring (PBL) som en viktig inspirasjon i tilretteleggingen av opplæringen. I praksisåret er aspirantene i hvert opplæringsfengsel delt inn i basisgrupper som jobber sammen under veiledning av aspirantleder/veiledere. De avlegger eksamen i Praktisk fengselslære i slutten av det første året.

Aspirantene på teoriåret er delt inn i seminargrupper på ca 30. Hver seminargruppe ledes av et lærerteam på tre. Seminargruppa er igjen delt inn i 4 basisgrupper som er faste gjennom hele teori-

året. Hver seminargruppe har sitt eget «klasse-rom» og basisgruppene har egne grupperom. Lærernes viktigste oppgave er veiledning av aspirantene, enten i grupper eller enkeltvis. Noen oppgaver er diskusjonsoppgaver andre er skriftlige arbeider, både korte og mer omfattende. Seminargruppene brukes til oppsummering av forelesninger, framlegg av gruppearbeid eller diskusjoner av oppgaver. Det er alltid lærere/veiledere fra teamet til stede i seminargruppene. Teamet planlegger og tilrettelegger for aktivitet i tråd med studier-

2005-kullet

eplan, timeplan og hva som er bestemt på veiledermøtene. Den formative vurderingen er gjennomført med fagartikler som er blitt vurdert som en del av grunnlaget for karaktersetting i de enkelte temaene. Summativ vurdering, skoleeksamener, både skriftlig og muntlig, gjennomføres fortsatt, men i mindre omfang enn tidligere. Som i 2004 merker vi at skriftlig framstillingsevne er økende blant aspirantene pga av mer vektlegging i å skrive fagartikler.

Strategier og andre faglige utfordringer

Som i hele kriminalomsorgen møter også KRUS stadig nye faglige utfordringer. Fagstrategien som kom i 2004 har fortsatt fokus i opplæringen og er blitt enda bedre integrert, spesielt i temaene Miljøarbeid og Betjentrollen. Nye strategier er integrert i utdanningen. Dette gjøres ved at de legges inn under de rette temaene, og at vi bl.a. benytter oss av personer fra KSF som forelesere. Deretter blir emnene tatt opp i seminargrupper og basisgruppearbeid. I tillegg til det spesifikke i fagstrategiene har vi i 2005 videreført fokuset på ADHD, både med interne og eksterne forelesere, og satt et utvidet fokus på organisert kriminalitet. I den siste sammenhengen utnytter vi bl.a. kompetanse hos Kripos som forelesere.

Utdanning på høgsolenivå

I tildelingsbrevet til KRUS for 2005 er det lagt vekt på at grunnutdanningen skal tilstrebe et høgsolenivå på utdanningen. Dette er det jobbet aktivt med, bl.a. ved kompetansekartlegging av staben, kompetanseutvikling og en utvidelse av litteraturtilfanget i utdanningen. Også vurderingsformer har blitt en viktig del av en slik tilnærming. Ved tilsetting av lærere vil vi nå legge vekt på at det skal

være personer som er kvalifiserte til å undervise/veilede på høgsolenivå.

Det ble jobbet aktivt med å følge opp intensjonene i Innstilling 2004 fra en arbeidsgruppe oppnevnt av Justisdepartementet 2003, Utdanning for fengselsbetjenter. Kvaliteten og kvalitetsutvikling av grunnutdanningen ble satt i fokus, samtidig som man er oppmerksom på at tillempingene må skje innenfor en etatsutdanningsramme.

Når det gjelder utdanningen av fengselsbetjenter henviser vi interesserte til å gå inn på KRUS sine hjemmesider www.krus.no og se på studieplanen for 2005 og studieplanen for 2006

KRUS PUBLIKASJONER I 2005:

Håndbøker:

Sikkerhet, av S. Hagen

Samtaler om kriminalitet, av H. Brumoen og T. Højdahl

Rapporter:

Nordisk statistikk for kriminalomsorgen i

Danmark, Finland, Norge og Sverige

Vold mot tilsatte i kriminalomsorgen i 2004

Småskriftserien:

Hassel fengsel 2004 av M. Sjølie Oiestad

Lovlydighet – et steg mot autonomi

av K.E. Leiksett

Informasjon:

KRUS brosjyre

KRUS katalogen 2006

Grunnutdanning for tilsatte i arbeidsdriften

Arbeidsdriftens oppgaver er vedlikehold og drift av fengsler, samt opplæring og sysselsetting av innsatte. Innholdet i utdanningen er organisert rundt temaene kommunikasjon, etatskunnskap og verksbetjentrollen. Målsettingen er at verksbetjentene skal tilegne seg fengselsfaglige kunnskaper, ferdigheter og holdninger som er nødvendige for å utføre en forventet og forsvarlig yrkesutøvelse i norsk kriminalomsorg. Opplæringsplanen for etatsutdanningen for verksbetjenter ligger på KRUS sin hjemmeside og gir mer detaljer rundt innholdet i utdanningen.

Gjennomføringen består av en blanding av fjernundervisning og tre separate ukesamlinger på KRUS. Fjernundervisningen foregår nå fullt ut ved bruk av EdOnWeb som læringsplattform. Dette gjør det mulig å organisere deltakerne i basisgrupper bestående av tilsatte fra ulike fengsler, og de lærer derved mye om hverandres praksis. Siden en stor del av opplæringen foregår ute i enhetene, lærer de også mye om sitt eget fengsel ved at de må rundt til de ulike avdelingene for å innhente informasjon til bruk i oppgaveløsningen. Utdanningen tilbys nytilsatte i arbeidsdriften med fast tilsetting. Det ser ut til at "turn over" i arbeidsdriften på landsbasis gir grunnlag for gjennomføring av ett kull på opp til 28 deltakere i året. Opplæ-

ringsforløpet gikk i år over to semestre med deltakere fra 15 fengsler og er det andre kullet med denne ordningen. Avsluttende eksamen ble gjennomført i november.

Erfaringene med å holde på over to semestre er positive læringsmessig. Tilbakemeldingen fra deltakerne er meget god. De involverte får mer tid, og får dermed fordøyd stoffet bedre.

Det ble uteksaminert 25 tilsatte i 2005 fordelt på 13 kvinner og 12 menn. Det er en positiv utvikling med stadig flere kvinner i arbeidsdriften.

De individuelle eksamenene ble i år gjennomført fra deltakernes egen arbeidsplass over nettet. Dette fungerte på en god måte og vil bli videreført i 2006. Samtidig ble det frigjort tid under siste

samling. Denne tiden ble brukt til kurs i narkotikasøk med hund mot person. Kurset ble gjennomført i samarbeid med narkotikatjenesten i Region Nordøst. Alle deltakerne fikk kursdiplom på dette kurset. Dette vil vi videreføre i 2006.

Bruken av nettbasert verktøy har også ført til at terskelen for å bruke datamaskiner som læringsarena har blitt lavere, og resultatene når

det gjelder arbeidet de innleverer er av bedre kvalitet enn tidligere år. Også i år har Intranettet vært brukt med de begrensninger dette gir sammenliknet med å ha opplæringen på internett.

Forberedelser til overføring av opplæringen på internett og avtaler med leverandør av EdOnWeb er gjort. Kullet neste år vil få den nettbaserte utdanningen på internett.

Biblioteket

KRUS-bibliotekets samling bestod ved utgangen av 2005 av 10508 dokumenter inklusive videoer og ca. 80 norske og utenlandske tidsskrifter, offentlige publikasjoner, KRUS-publikasjoner og forskningsrapporter.

Hele denne samlingen er katalogisert i Bibsys-databasen som brukes av de fleste universitets- og høyskolebibliotekene i tillegg til sykehus- og forskningsbibliotek. Dette tilsvarte en økning i bestand på 554 dokumenter sammenlignet med året før, og derav ble 337 registrert for første gang Bibsys.

Biblioteket hadde 226 aktive lånere i 2005 og disse stod for et utlån på 3149 enheter, noe som er på nivå med fjoråret. Biblioteket lånte inn 301 titler fra andre bibliotek i 2005, mens 240 titler ble fjernlånt til andre bibliotek. I tillegg kommer kopier av avis- og tidsskriftartikler både til egne ansatte og aspiranter, samt til brukere utenfor huset og til andre biblioteker.

Avis- og tidsskriftsamlingen brukes flittig av både aspiranter og ansatte. Med nye undervisningsmetoder og mer oppgaveskriving er det fra tid til annen tendenser til kø i biblioteket. Arbeidsplassene i biblioteket er også ettertraktet. Det skulle gjerne vært plass både til flere aspiranter og til studenter og forskere som kommer uten-

fra for å finne materiale til sine oppgaver og avhandlinger.

- KRUS-biblioteket er en spennende arbeidsplass med varierte oppgaver, der ingen dag er lik den andre sier avdelingsbibliotekar Eva Nergård. En dag kommer det telefon fra friomsorgen på Hønefoss, den neste fra justisministeriet i København. Alle blir hjulpet etter beste evne. Om ikke annet, kan de kanskje henvises til rette vedkommende. Biblioteket fungerer på mange måter som en informasjonsentral og slik skal det også være.

Janne Helgesen
Avdelingsleder, FoU
E-post: janne.helgesen@krus.no

FoU-avdelingen

Forsknings- og utviklingsavdelingen (FoU) med 15 ansatte (leder, rådgivere, forskere og bibliotekar). Avdelingen driver en utstrakt kurs, seminar og konferansevirksomhet, drift og utvikling av påvirkningsprogrammer, forskning og evaluering og prosjektet Sikkerhet i Kriminalomsorgen.

EVALUERINGS-, UTVIKLINGS- OG FORSKNINGSARBEID

KRUS utarbeidet en ny Evaluerings- utviklings- og forskningsplan (EUF-plan) som skal gjelde 2006 - 2008 og det er her lagt viktige føringer når det gjelder den videre utformingen av kriminalomsorgsfaget.

Gjennom anvendt forskning og evaluering produserer FoU-avdelingen kunnskap om bestemte enheter, tiltak eller praksiser og samler systematisk viten om praksis i kriminalomsorgen.

Det ble i 2005 gjennomført et stort antall EUF-bidrag. Noen nevnes her bare i kortform.

FoU-avdelingen i KRUS driver utstrakt kurs-, konferanse- og seminarvirksomhet.

Et prosjekt om:

- Vurdering av kostnadseffektivitet i kriminalomsorgen.
- Faktorer som har bidratt til å generere kriminalitet.
- Arbeidsmiljø blant tilsatte.
- Utredning om natur- og samfunnsvitenskapelige metoder som anses etisk forsvarlig og mest hensiktsmessig i den videre utforming av kriminalomsorgsfaget.
- Lønnsforskjeller blant ansatte i kriminalomsorgen.
- TOG (tiltak ovenfor gjengangere) – en evaluering av tiltaket.

Sentrale utviklingsprosjekter i løpet av 2005

FoU-avdelingen ønsker å bidra gjennom systematiske utviklingsarbeider, benytte kunnskap fra forskning og praktisk erfaring, til å forbedre prosesser, systemer og tjenester i kriminalomsorgen og spille en aktiv rolle i utviklingen av kriminalomsorgsfaget.

Eksempler her er samarbeidet mellom KRUS og regionene om utarbeidelsen av kvalitetsindikatorer og bidrag til statistikk og faglige innspill i den nye Stortingsmeldingen om «Barn i fengsel».

Prosjektet sikkerhet i Kriminalomsorgen (SiK)

I 2005 har 5 fengsler avsluttet tilretteleggeropplæringen og de lokale prosjektene er på vei over i driftsfasen i prosjektet Sikkerhet i fengsel (SIF). Videre har 25 nye fengsler påbegynt SiK- opplæringen. Prosjektets utvikling er i henhold til fremdriftsplan. Implementering av en lignende prosess i friomsorgen (SIFO) er påbegynt og videreført fra

2004. Behovskartlegging i form av en omfattende spørreundersøkelse ble gjennomført på våren. Hensikten med undersøkelsen var å kartlegge ulike faktorer som kan ha betydning for sikkerhet i friomsorgen. I tillegg ble det arbeidet med metoder for gjennomføring av risikovurderinger på friomsorgskontoret. Med utgangspunkt i grunnlagsteori fra SIF, samt det materialet som var samlet inn, ble det på høsten arbeidet frem temaer som de tilsatte skal få opplæring i. Utvikling av håndbok og kursmateriell skal være ferdig i mars 2006, mens selve SIFO-opplæringen starter i april.

Samfunnsstraffen

Gjennom evalueringen av Samfunnsstraffen har KRUS hatt fokus på de domfelte. Arbeidet består i tilbakefallsmåling, utprøving av kvalitetsindikatorer og intervjuer med domfelte i alle seks regionene. Et spørreskjema om kvalitetsindikatorer har vært under utprøving i forbindelse med intervjuer av domfelte i 2005.

Miljøarbeid

I 2005 ble det nedsatt en arbeidsgruppe som jobbet med å utvikle standarder for kvalitet i miljøarbeid. Regionenes påbegynte arbeid på dette feltet ble kartlagt og vi har startet arbeidet med å utvikle læremateriell. Arbeidsgruppen foreslår i sin rapport å se miljøarbeid som en overordnet og strukturerende helhet. Dermed skal miljøarbeid forstås som noe mer enn et supplement til de allerede eksisterende tiltakene i fengsel. Kontaktbetjentordning og programvirksomhet, for å nevne noen, har egne faglige ben å stå på samtidig som de skal ha et ben innenfor et helhetlig miljøarbeid, slik at

de ulike tiltakene trekker i samme retning. Det vektlegges også at alle på enhetene får innsikt i hva miljøarbeid er, og i hvordan det former det daglige arbeidet i fengsel. For å kvalitetssikre miljøarbeidet, har arbeidsgruppen utformet noen overordnede prinsipper som skal være styrende for tilnærmingen, og kommet med forslag til opplæringsopplegg og læremateriell.

Vold mot tilsatte

En samlet årsrapport for 2004 ble publisert september 2005. Dette arbeidet var ett av utgangspunktene for det årlige forumet om vold mot tilsatte i kriminalomsorgen som ble arrangert første uka i oktober. Under gjengis kort noen funn fra rapporten.

Det ser ut til at den alvorligste legemsvolden har uteblitt i 2004. Det betyr selvsagt ikke at skadene som er påført ofrene, ikke oppfattes belastende og smertefulle. Mange sliter med ettervirkninger av de ulike voldshendelsene. Et flertall av respondentene opplever voldsopplevelsen som belastende. Tidligere undersøkelser viser at slike senskader blir et problem for enkelte. Vold mot tilsatte er et arbeidsmiljøproblem som etaten tar alvorlig.

Varetektshåndbok

KRUS har i løpet av 2005 bistått Region øst i utarbeidelsen av varetektshåndbok.

Det er i løpet av året også satt i gang en pilot ved syv anstalter. Formålet med piloten har vært å få tilbakemeldinger fra praksisfeltet om manualdelen av håndboken.

ETTER- OG VIDEREUTDANNING

I 2005 deltok 1650 kursdeltakere på kurs, møter

og konferanser i regi av KRUS. Dette er et stort tall, spesielt sett i forhold til etatens totale antall tilsatte på vel 3000. Etter- og videreutdanningstilbudet tar hoveddelen av ressursene i FoU-avdelingen. Som et viktig satsingsområde, arbeider FoU-avdelingen for å utvikle og videreføre den kunnskapen som er formidlet i grunnutdanningen. Gjennom grunnmoduler, diverse kurs og gjennom programvirksomheten (påvirkningsarbeid) er FoU-avdelingen opptatt av å tilby et etter- og videreutdanningstilbud som møter etatens behov for kompetanse og kunnskap. Gjennom kursvirksomheten ønsker vi å gi deltakere kunnskap og ferdigheter av relevans for en kriminalomsorg i utvikling. Grunnmodulene «Formidling- og kommunikasjon», «Rusmiddelproblematikk», «Den motiverende samtale» og «Kognitiv teori» gir en kort innføring i temaer som alle tilsatte kan ha nytte av. Samtidig er de sentrale for dem som arbeider med program. Blant «Diverse kurs» i kruskatalogen kan pilotprosjektet «Opplæring som veileder i foreldreveiledningsprogrammet» og «Opplæring i miljøarbeid» nevnes. Under tema påvirkningsarbeid kan det vises til påvirkningsprogrammet «Sinnemestring» som i 2005 igjen ble gjennomført i regi av KRUS etter å ha vært drevet på regionsnivå i en periode.

Motiverende samtale

Motiverende samtale (Motivational Interviewing, MI) har som mål å motivere domfelte og innsatte til viljestyrt endring. Denne metodikken kan være et hjelpemiddel til å legge til rette for at vedkommende kan begynne å reflektere over sin situasjon og til selv å ta ansvar for endring av uohensiktsmessig atferd. Motiverende samtale har som mål å hjelpe domfelte og innsatte til å bli bevisst egne

tanke- og handlingsmønstre, utforske grunner til endring, utforske og bearbeide sin ambivalens i forhold til endring, fremme beslutninger om endring og styrke tiltro til egen mestring. I 2005 ble det tilbudt lokale og regionale MI-kurs i alle regioner.

En – til – en

En-til-en er et individuelt kognitiv/atferdspsykologisk program opprinnelig utviklet av Philip Priestley for den engelske kriminalomsorgen, med målsetting å redusere lovbrudd. Den siste versjonen av programmet er forkortet slik at den er bedre tilpasset norsk lov om straffegjennomføring når det gjelder tidsbruk. Den nye versjonen av programmet består av 13 leksjoner og er oversatt til norsk 2005. Programmet er fleksibelt på den måten at man etter en vurderingsdel kan velge mellom følgende retninger på programmet:

- 1 generell kriminalitetsforebygging,
- 2 spesielt rettet mot rusproblematikk,
- 3 spesielt rettet mot voldsproblematikk.

Det er gjennomført samlinger vår og høst for erfarne instruktører som har fått opplæring i den nye kortversjonen i 2005.

Bygging av mestringstillit- BaM

KRUS har i samarbeid med psykologisk samfunnsviter Hallgeir Brumoen utarbeidet håndboka «Samtaler om kriminalitet. Kognitiv endringsmetodikk: Bygging av Mestringstillit (BaM)». BaM inneholder seks forslag til temaer som kan fordeles på fra seks til tolv møter (1/2–3/4 time) med domfelte. Flere av temaene kan gjennomføres i løpet av to-tre møter over én til fem måneder.

Intensjonen at dette skal munne ut i et studieemne som gir 15 studiepoeng, ble innfridd i årsskiftet 2005/2006.

Rusprogram i fengsel (RIF/Mitt valg)

De kognitive rusprogrammene RIF og Mitt valg er hentet fra kanadisk kriminalomsorg. Hensikten er å redusere risikoen for tilbakefall til rusmisbruk og kriminell atferd. Programmets intensjoner er å motivere til atferdsendring og skape holdninger som er uforenlig med rusmisbruk.

Det har vært gjennomført en grunnopplæring, et oppfølgingskurs og en erfaringsssamling på KRUS i 2005. RIF som tilsvarer det svenske «Våga välja», ble godkjent av det svenske akkrediteringspanelet i juni 2005.

Brotts-Brytet

Brotts-Brytet er et kognitivt program utviklet i Sverige, og retter seg mot generell kriminalitetsforebygging. Det har i 2005 vært gjennomført en grunnopplæring. Kurset ble gjennomført av seniorinstruktører som har vært under utdanning og veiledning av Åsa Lundblad fra kriminalvården i Sverige. I tillegg har det på KRUS i 2005 vært gjennomført ett videreutdanningskurs, erfaringsssamlinger for øvrige regioner på KRUS og en erfaringsssamling for BB pilot. I 2005 har KRUS for første gang tilbudt oppfriskningskurs for instruktører som ikke har vært aktive på en stund. Siden 2001 er det utdannet 87 personer i programmet Brotts-Brytet. 40 personer har oppnådd sertifisering. Programmet ble godkjent av det svenske akkrediteringspanelet desember 2005.

Rusproblematikk

KRUS har i flere år samarbeidet med Høgskolen i

Lilehammer om kurs i rusproblematikk. Etterspørselen har vært svært høy og derfor har KRUS i 2005 gjennomført tre slike kurs, to på KRUS og ett i Bergen.

Trafikk og rus

«Trafikk og rus» er et fleksibelt undervisningsopplegg som retter seg mot domfelte som har kjørt bil i rus. KRUS har i 2005 gjennomført en erfarings-samling for kursledere. En intern evalueringsrapport har systematisert data om de domfelte som har deltatt på kurs, og deres opplevde nytte av å delta. Generelt får alle delene av kurset meget gode skårer i deltakernes evaluering. De delene som systematisk blir høyest verdsatt, er bli-kjent-delen og gruppeledernes gjennomføring, foruten temaene konsekvenser av ruspåvirket kjøring og eget ansvar for å unngå å kjøre ruspåvirket i framtida.

SAMARBEID

NASJONALT OG INTERNASJONALT

FoU-avdelingen har i særlig grad vært opptatt av nettverksbygging med andre fag- og forskningsmiljøer. Her kan det bl.a. nevnes:

- KRUS arrangerte i samarbeid med Sentral fagenhet for tvungen omsorg St. Olavs Hospital, Kriminalomsorgen region Nord og Norsk forbund for utviklingshemmede fagkonferansen «Hvis vi bare visste ...» 9. og 10. november 2005.
- Et paper om samfunnsstraffen og unge ble oversatt til russisk og presentert (in absentia) og publisert på Vologda instituttet i Russland.
- Utgivelsen «Samtaler om kriminalitet. Kognitiv endringsmetodikk. Bygging av mestringstillit-BaM» ble presentert på nordisk internforsker-møte.
- Et foredrag om erfaringer med kvinner i fengsel, VINN, ble holdt på et seminar ved Akademiet i Ryazan i Russland.
- FoU-avdelingen har også i år deltatt i Nordisk programforum. Dette er et fellesskap mellom de nordiske landene som arbeider med å koordinere, utvikle og utveksle erfaringer i forhold til programdrift, utvikling og forskning. Gjennom dette ønsker man å heve kvaliteten på programvirksomheten.
- I samarbeid med Kriminalomsorgens IT-tjeneste (KITT) har KRUS utarbeidet og implementert en databasert kravspesifikasjon for registrering av gjerningsdatoer i etatsregistrene med tanke på fremtidig tilbakefallstatistikk for kriminalomsorgen. Prosjektet er basert på et samarbeid om residivdefinisjoner med de andre nordiske landene.
- FoU har deltatt i en internasjonal forskningsarbeidsgruppe – IRCE (International Roundtable of Correctional Excellence). Gruppen har levert data til komparativ statistikk om kriminalomsorgen i de ulike medlemslandene.
- Et faglig samarbeid med Russland og Sverige om straffegjennomføring for kvinner og om VINN-samtalegrupper for kvinner er etablert. Justisdepartementet, KRUS, Høgskolen i Bodø og Pomoruniversitetet i Arkhangelsk samarbeider.

det om opplæring i VINN for bruk i russisk kriminalomsorg. Programmet tilpasses for bruk i svensk kriminalvård.

- KRUS har deltatt på konferanse ved Akademiet i Ryazan og inngått en samarbeidsavtale som inkluderer opplæring av fengselsbetjenter, studentutveksling, forskningssamarbeid om kvinner og straff uten frihetsberøvelse.

ANDRE OPPGAVER

KRUS følger blant annet opp programvirksomheten, gjennomføringen av kontaktbetjentordning og OASys. Et annet eksempel er akkrediteringspanelet for påvirkningsprogrammer hvor KRUS har sekretariatsfunksjonen.

OASys

2005 har KRUS deltatt i både referansegruppen og i prosjektgruppen tilknyttet OASys-prosjektet. Arbeidet i prosjektet har mest vært rettet mot utvikling av en IT-versjon. I 2005 har det blitt utarbeidet utdypende informasjon om OASys for ledere og andre beslutningstakere i de seks regionene. KRUS hadde blant annet ansvar for å gi informasjon om verktøyet til alle regionene. Det ble gjennomført en erfaringsamling om OASys – teamene som ble etablert under pilotprosjektet høst-04 ved de enkelte utvalgte enhetene. Informasjon om OASys har også blitt en fast del i Grunnutdanningen for aspiranter. Og opplæringen i OASys skal begynne når IT-versjonen er klar. KRUS deltar arbeidsgruppen som er opprettet i forbindelse med delprosjektet rundt opplæring av instruktører og kartleggere med to ansatte – en fra Grunnutdanningen og en fra FoU. FoU sitter også i referansegruppen for Oasys.

Godkjenningspanel for programvirksomheten

I 2005 ble det bestemt at det skal opprettes et akkrediteringspanel for godkjenning av programmer i kriminalomsorgen. Målsetting for panelet er å sikre kvaliteten på programmene, stimulere bruken av eksisterende programmer og bidra til flere typer program, sikre at rammer og grunnlag for evaluering av programmene er tilstede, sikre tilrettelegging, veiledning, støtte og ledelse og sikre etisk forsvarlig bruk av programmene.

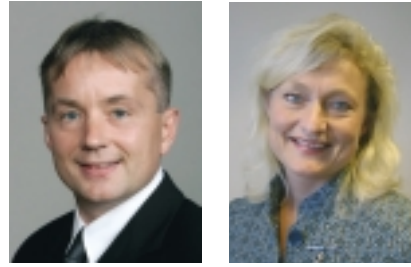
Akkrediteringssekretariatet ble etablert i juni. Sekretariatet ledes fra KRUS. I 2005 har det vært holdt to møter i sekretariatet. Det ble arrangert en studietur til København for å få innblikk i det danske akkrediteringspanelets arbeid og programgruppens erfaringer med etablering av akkrediteringssystemet i Danmark.

Utdanning av nye instruktører i pasifisering

For første gang på mange år har KRUS utdannet nye instruktører i pasifisering for andre fengsler enn praksisfengslene. Kurset sertifiserer deltakerne til å drive opplæring av tjenestemenn i greps-teknikk og celleaksjoner.

Straffegjennomføringslovens krav om jevnlig trening i bruk av tvangsmidler har medført et økt behov for nye pasifiseringsinstruktører. Dette har gjort at KRUS de siste årene har satset på å utvikle og systematisere faget pasifisering – blant annet gjennom utgivelse av en håndbokserie på fem publikasjoner i 2003.

Det ble avholdt to kurs og til sammen 27 nye instruktører ble utdannet i 2005.

*Ny politisk ledelse fra høsten 2005.
Justisminister Knut Storberget og Statssekretær Anne Rygh Pedersen
Fotograf: Bjørn Sigurdson, SMK*

Glimt fra 2005

JANUAR

13. januar arrangerte KSF fagmøte om ADHD-problematikken.

18. januar sa ekspedisjonssjef Kristin Bølgen Bronebakk på KROM-konferansen at de vurderingene som gjøres i kriminalomsorgen, tar utgangspunkt i dagens norske virkelighet med de farer den inneholder, og ikke i et konstruert og uvirkelig, medieskapt bilde. Alle innsatte vurderes fortsatt individuelt. Ingen skal trenge å frykte urettferdig behandling. Professor Sigurd Allern hevdet på samme konferanse at det meste av den norske kriminaljournalistikken er preget av sjangrensidighet og episodisk nyhetsorientering.

21. januar ble Mette Salicath kriminalomsorgens nye hovedverneombud og har kontor plass på KRUS.

27. januar: KRÅDs første jubileumsseminar i 2005 hadde temaer som: Hvordan hindre tilbakefall? Hva kan få domfelte og rusmisbrukere til å bli en ressurs for samfunnet? Og hva mener de straffedømte selv om dette?

FEBRUAR-MARS

7. februar: Oslo fengsel ble vinner av kriminalom-

sorgens første arbeidsmiljøpris. Prisen på 50 000 kroner fikk de for etableringen av en egen senioravdeling.

11. februar forsvarte cand. psych. Charlotte Mathiassen doktoravhandlingen «Fanget i tilværelsen?» ved Institut for psykologi i København. Mathiassen er tilsatt som forsker ved KRUS.

14. februar: Seminar om kvinnelige domfelte og varetektsinnsatte: Det kan da ikke være noe mål å få like mange kvinnelige innsatte som mannlige, sa statssekretær Rita Sletner i sitt innledningsforedrag. Hun kommenterte svaret hun pleier å få når hun stiller spørsmålet: Hvorfor har vi ikke samme fokus på kvinnelige innsatte som mannlige? – De er så få, er det gjentatte svaret. Med disse ordene var temaet for dagen satt.

23. februar: Nordisk statistikk for kriminalomsorgen 1999-2003: første utgivelse fra Norge. Statistikken omfatter årene 1999-2003.

APRIL

5. april: Deltakere fra ni fengsler gjennomførte nylig en ukes instruktørkurs i pasifisering på KRUS. Kurset sertifiserte deltakerne til å drive opplæring i grepsteknikk og celleaksjoner

15. april: Kriminalomsorgen.no er etablert: Kriminalomsorgen har fått sine egne nettsider. Denne uka åpnet KSF nettstedet kriminalomsorgen.no, som er kriminalomsorgens offisielle informasjonskanal på nett.

15. april: Sikkerhet i Kriminalomsorgen (SIK) er den nye samlebenevnelsen som favner underkategoriene SIF (Sikkerhet i Fengsel) og SIFO (Sikkerhet i Friomsorgen).

MAI

6. mai: I dagens kriminalomsorg er miljøarbeid et viktig verktøy for å få fengselsavdelingen til å bli en arena for vekst og læring. Som et ledd i styrkingen av dette arbeidet arrangerte KRUS og KSF en miljøarbeidskonferanse for å synliggjøre og kartlegge en del av den kompetansen som allerede finnes på dette området.

10. mai: KRUS-katalogen høsten 2005 med kurstillbudet for høsten 2005 er klar. Eventuelle endringer og nye tilbud som kommer til i løpet av året, vil bli oppdatert på kurssidene våre på intranett og Kriminalomsorgens intranett. Katalogen vil kun være tilgjengelig på nettet.

25. mai: Statistikk over rømninger og unnvikelser i 2004: Det var i 2004 to rømninger fra fengsel med høyt sikkerhetsnivå, noe som er ett tilfelle mer enn året før. Samtidig er også sviktallene i forbindelse med fremstillinger, permisjoner og frigang svært lave. Totalt sett viser dette at det fortsatt gjennomføres gode sikkerhetsvurderinger rundt innsatte, noe KRUS kan ta æren for?

JUNI, JULI, AUGUST

Faget i fokus-konferansen på KRUS (se egen omtale).

15. juni: Riksrevisjonen fremla i juni sin undersø-

kelse av måloppnåelsen i Kriminalomsorgen, en rapport som dokumenterer flere svakheter i arbeidet med straffegjennomføringen.

21. juni: Kunngjøring av opptak til Fengselskolen 2006: Under forutsetning av Stortingets samtykke, skal Fengselskolen ta opp aspiranter med skolestart 1. januar 2006. Søknadsfrist for opptaket er 6. september.

24. juni: Som et forsøk på å øke kvaliteten i løslatelsesarbeidet, startet Kriminalomsorgen region øst for fire og et halvt år siden opp Tiltak overfor gjengangere (TOG), et prosjekt som har som siktemål å redusere kriminaliteten hos domfelte med mange og hyppige lovbrudd og som ble evaluert av KRUS

SEPTEMBER

6. september er søknadsfristen. De som kom inn på skolen ble tilsatt som aspiranter fra januar 2006. Også i år mottok vi svært mange søknader. Mange var godt kvalifisert, både i forhold til skole- og erfaringsbakgrunn.

14.-16. september Workshop om samfunnsstraffen (se egen omtale).

26. september: Kronikk i Dagbladet: I forbindelse med Nokas-rettssaken, har forsker Berit Johnsen og jurist Birgitte L. Storvik på KRUS publisert en kronikk i Dagbladet om forvaring.

19.-21. september: Basert på et velfungerende forvaltningssamarbeid mellom Justis- og Barne- og familiedepartementet ble første delen av et opplæringskurs i foreldreveiledning gjennomført på KRUS.

OKTOBER

3. oktober: Første utvelgelse av søkere er ferdig: Opptaksprosessen er godt i gang. Det er sendt ut

brev til alle som søkte fengselsskolen i år. Brevet forteller søkerne om de er blant de utvalgte som inviteres til opptaksprøver eller ikke.

6.-7. oktober: Seminaret om vold mot tilsatte i Kriminalomsorgen ble arrangert på KRUS. Rapporten om samme tema ble offentliggjort

18. oktober: Volds- og trusselproblematikken er en «gjenganger» som kontinuerlig drøftes i norsk kriminalomsorg. Den foreliggende rapporten, skrevet av Yngve Hammerlin og Thomas W. Strand, omhandler vold mot tilsatte i kriminalomsorgen i 2004.

25. oktober: KRUS-småskriftet «Hassel Fengsel – en litt spesiell soningsinstitusjon» kom ut: Hassel fengsel startet opp som et prosjekt for Justisdepartementet og skulle være en åpen anstalt med spesielt tilrettelagt soningstilbud for unge mannlige rusmisbrukere.

26. oktober: «Nivået og innholdet i norsk fengselsbetjentutdanning er meget godt»: I statsbudsjettet for 2006 er vår fengselsutdanning vurdert til å være meget god sammenlignet med den utdanningen som gis i andre land.

NOVEMBER

16. november: KRUS og Høgskolen i Lillehammer ga i 2005 ut en håndbok for tilsatte i kriminalomsorgen: Samtaler om kriminalitet – kognitiv endringsmetodikk- Bygging av mestringstillit (BaM). Boka har fokus på lovbrudd, hva som utløser kriminalitet og alternativer til kriminalisert atferd.

9. - 10. november: «Om vi bare visste...» ...var årets tittel på den årlige høstkonferansen om særreaksjonen tvungen omsorg som ble avholdt i Stjørdal. Konferansen ble arrangert av Sentral fagenhet for tvungen omsorg på Brøset, Kriminalomsorgen region nord, KRUS ved forsker Berit Johnsen og Norsk Forbund for Utviklingshemmede.

25. november: Avslutningen av grunnutdanningen ble feiret her på KRUS med besøk fra politisk ledelse, musikalske innslag og inspirerende ord fra direktør Harald Føsker skapte en fin ramme rundt aspirantenes siste dag på KRUS.

DESEMBER

9. desember: Årets kurskatalog var ferdig, og ble lagt ut på Internett. I tillegg til den elektroniske versjonen, ble katalogen i 2005 også trykket og distribuert ut.

FAGET I FOKUS VII

8.-9. juni arrangerte KRUS i samarbeid med KSF kriminalomsorgens årlige fagkonferanse Faget i fokus. Temaet denne gang var ungdom og straff.

Barnas beste skal ivaretas

Unge lovbrytere bør tilbys et kvalitativt annerledes fengselsmiljø enn voksne. Det er behov for økt samarbeid mellom offentlig, privat og frivillig sektor, og det skal skreddersys ordninger for å ivareta barnets beste – også når dette barnet er en ungdom som begår alvorlig kriminalitet. Det understreket statssekretær Rita Sletner da hun onsdag åpnet den sjuende Faget i fokus-konferansen på KRUS.

Moderne ungdomstid – privilegert og risikofyllt

- Vår forståelse av verden er full av fortellinger, sa sosiologiprofessor Ivar Frønes på Faget i fokus onsdag. For å forstå barnas verden, må vi få klarhet i våre fortellinger om barna. Hvilke ideer har vi om barna, og hvilke bilder har vi av barndommen?

Rettighetsperspektivet

på barn og unge i kriminalomsorgen

– Barn som trenger hjelp, blir gjennomgående fanget opp for sent. Det var hovedbudskapet fra barneombud Reidar Hjermand under årets Faget i fokus: - Mange har sviktet når en ungdom kommer i fengsel, mente han.

Vi behøver et straffe- og rehabiliteringsinstitutt

– Det bør opprettes et straffe- og rehabiliteringsinstitutt for ungdom mellom femten og atten år. Det mener Svein Brekke Gundersen som er stableder i Barne- og familieetaten i Oslo kommune.

Ekspedisjonssjef Kristin B. Bronebakk:

Ett spesialisert fengsel i hver region

– Selv om vi har et regelverk som pålegger oss å legge forholdene til rette når vi får ansvaret for en

ungdom, mener jeg vi i dag ikke har noen helhetlig politikk når det gjelder unge i fengsel. Det sa ekspedisjonssjef Kristin Bølgén Bronebakk da hun torsdag innledet til paneldebatt på Faget i fokus. Samtidig introduserte hun ideen om å opprette ett spesialisert fengsel i hver kriminalomsorgsregion.

Skikkelig gutt – vurderingen

av unge gutter på Foldin verneskole

For flere generasjoner unge gutter var riset bak speilet skremmende klart: Bare pass deg – ellers havner du på Bastøy! Stipendiat Nina Jon er i ferd med å avslutte sin doktorgrad i kriminologi om «Djeveløya i Oslofjorden» i perioden 1953 – 1970, og hun holdt et engasjert og kunnskapsrikt innlegg på årets Faget i fokus.

Alle de andre gjør det jo –

ungdom, sosialt nettverk og risikoførd

Professor Flemming Balvig ved Københavns universitet har over de siste fem år ledet Ringsted-prosjektet, en bred studie av forebyggingstiltak rettet mot ungdommer i Ringsted, som er en gjennomsnittlig dansk kommune seks mil utenfor København.

Ungdom, kriminalitet og rus. Effektive tiltak

– Det finnes en mengde forskjellige tiltak som retter seg mot ungdommer som har begått kriminelle handlinger. Det de har til felles er at de er basert på antakelser om effekter. De er styrt mer av ideologi enn av kunnskap, sa psykolog Tore Andreassen.

CEP-SEMINAR OM UTVIKLING I SAMFUNNSSTRAFF

14. – 16. september 2005 ble det avholdt et internasjonalt seminar om «Community Sanctions» i Lillehammer, i regi av CEP, den europeiske samarbeidsorganisasjonen for friomsorgen. Seminaret ble organisert av en arbeidsgruppe med medlemmer fra KRUS. Det kom 48 deltakere fra 18 forskjellige land, som hørte på innlegg i plenum fra norske, britiske, tsjekkiske, franske og maltesiske representanter, samt deltok i arbeidsgrupper om ulike temaer. Engelsk sammendrag av foredragene finnes i en rapport publisert på denne nettsiden: www.cep-probation.org/reports.html. Beskrivelsen av den norske samfunnsstraffen, der Friomsorgen stort sett bestemmer innholdet, medførte mye diskusjon. Totalt var det ni deltakere fra Norge og tilbakemeldingene fra seminaret har uten unntak vært svært positive.

På onsdagen deltok de fleste i en slags «bli-kjent øvelse» gjennomført av KRUS sin faste ekspert på slike områder, Francine Boucher. Dette satte tonen for resten av begivenheten, der alle hadde lett for å snakke med hverandre og huske hverandres navn. Etterpå nøy alle mat og drikke på en motta-

kelse som var sponset av Justisdepartementet.

De første faglige bidragene dagen etter kom fra Norge: Jan Erik Sandlie, assisterende regiondirektør straffegjennomføring i Region øst, fortalte om samfunnsstraffen i Norge og hvordan loverket rundt det hadde oppstått. Ragnar Kristoffer-

sen, som er forsker på KRUS, holdt et innlegg om evalueringen av samfunnsstraffen og satte det hele i et mer vitenskapelig og statistisk perspektiv. Begge foredragene ble svært godt mottatt og førte til mange spørsmål og en livlig diskusjon.

Så kom det to bidrag fra store europeiske land, Frankrike og England om utvikling rundt samfunnsstraffer hjemme hos dem. Deltakerne ble blant annet oppdatert om den engelske National Offender Management Service (NOMS). Det viser seg at det skjer veldig mye på det området og at man stadig finner nye svar på gamle spørsmål. Resten av dagen ble brukt til gruppearbeid rundt ulike temaer, blant annet forholdet mellom forskjellige myndigheter og ansvaret til de rettslige instansene på den ene siden og friomsorgen på den andre, for innholdet i samfunnsstraffen.

To av disse gruppesesjoner ble ledet av norske deltakere. Vedrørende førstnevnte tema var det Jan Erik Sandlie og Arne Kvernvik Nilsen, seniorrådgiver i KSF, mens Elin Riise, friomsorgsleder i Hedmark og Oppland ledet det andre temaet.

Underholdningen om kvelden besto av et besøk til Olympiaparken og en tur med stolheisen opp til hoppanlegget. Helt på toppen ligger Telemarkstunet, en flott restaurant der vi spiste og drakk og der nesten alle deltakere fremførte sanger hjemmefra i en slags Melodi Grand Prix som skapte en fantastisk stemning.

Den andre dagen lå oppmerksomheten mer spesifikt hos utvikling av samfunnsstraffer i Sentral- og Øst-Europa. Det første bidraget kom fra Tsjekkia, der man har begynt med gjennomføring

av samfunnsstraffer for ikke så lenge siden og har brukt en del erfaringer fra andre land for å sette opp systemet sitt.

Nestemann var Rob Canton fra universitetet i Leicester, som har lang erfaring med overføring av strafferettspolicy fra det ene landet til det andre. Han fortalte blant annet om sine erfaringer fra Ukraina og beskrev en del rammebetingelser som skal til i en slik prosess. Også her fulgte det gruppesesjoner med følgende tema: Fordeler og ulemper med «Penal Policy Transfer», og utfordringer og hindringer i den første fasen.

Etter lunsj kom den siste presentasjon i plenum med et bidrag fra Malta der det ble skissert hvordan landet hadde brukt resultatene av en CEP-workshop om Samfunnsstraffer i 2001 til å utvikle sin egen variant.

Ruth Allan fra NOMS oppsummerte workshopen etter dette. Ekspedisjonssjef Kristin Bølgen Bronebakk, som hadde vært til stede under store deler av begivenheten, avsluttet det hele.

Det ble etablert mange ulike internasjonale kontakter på disse tre dagene. Den norske måten å organisere samfunnsstraffen på har fått mye oppmerksomhet fra andre land og skapte mye spennende diskusjon.

Den erfarne forhenværende generalsekretær i CEP, John Walters, har kalt workshopen «one of the best run workshops», ord som vekker minner i Olympiabyen Lillehammer.

Fra KRUS sin side var det Harald Føsker, Tove Rosanowsky og Gerhard Ploeg som sto for organiseringen.

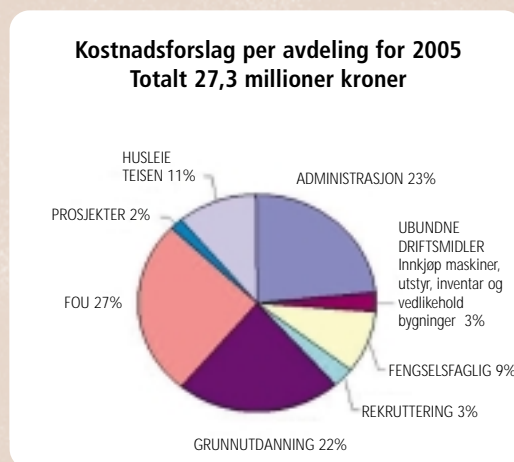
Tor Grindaker
 Administrasjonssjef
 E-post: tor.grindaker@krus.no

KRUS i nøkkeltall

Budsjett, regnskap og statistikk

Budsjett og regnskap

Budsjettrammen før inntekter og refusjoner var i 2005 på 114,9 millioner kroner. Dette er en reduksjon på 17,8 millioner fra 2004. Reduksjon skyldes at færre aspiranter ble tatt opp i forbindelse med opptaket til 2005 og at ekstraordinært aspirantkull (Østland II) ble uteksaminert i løpet av 2005. Totale kostnader var på kr 116,2 millioner.

Oppholdsgodtgjørelse og lønn til aspiranter utgjør 59 % av totale kostnader. Lønn til personalet beløper seg til 22 %, mens kostnader til drift var på 19 % av totale kostnader Andre driftskostnader ble totalt 21,5 millioner. Dette er en nedgang på 2,4 millioner fra 2004.

Tall i NOK 1.000

Budsjettramme	2003	2004	2005
Budsjettramme før inntekter og refusjoner	130 032	132 692	114 887
Inntekter og refusjoner	1 951	2 584	1 751
Total budsjettramme til drift	131 983	135 276	116 638

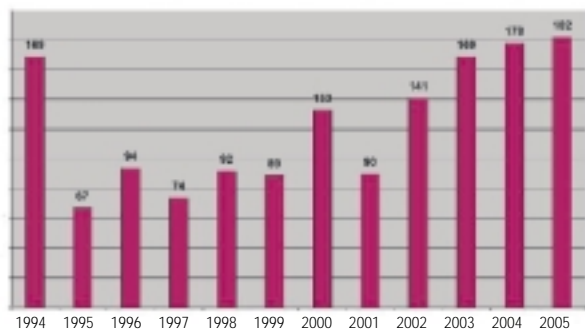

Driftskostnader

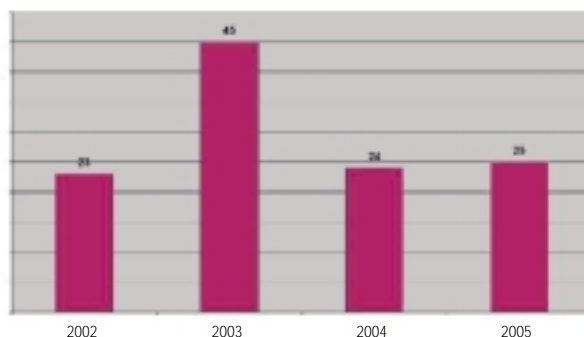
Lønn og andre personalkostnader	103 361	110 535	94 629
Andre driftskostnader	27 076	23 887	21 524
Totale kostnader	130 437	134 422	116 153

Statistikk: grunnutdanningen

Uteksaminerte aspiranter 1994-2005

Uteksaminerte verksbetjenter 1994-2005

Aspirantkullene ved Fengselskolen 2005

Kull	Dato oppstart	Antall ved oppstart	Antall per 31.12.05	Antall uteksaminerte
Østland II	15. september	30	29	29
Teoriår, ordinært	4. januar	161	153	153
Praksisår, ordinært	4. januar	105	105	

UTEKSAMINERTE ASPIRANTER 1994 – 2005

År	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Antall	169	67	94	74	92	89	133	90	141	169	178	182

UTEKSAMINERTE VERKS BETJENTER 2002 – 2005

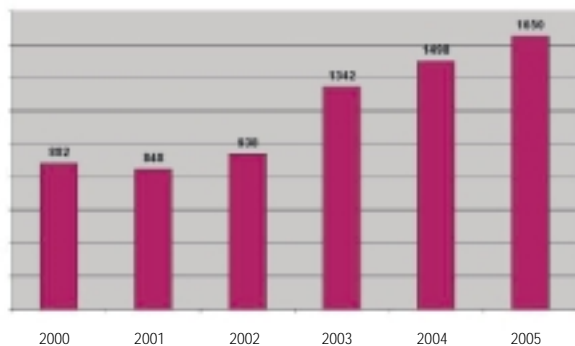
År	2002	2003	2004	2005
Antall	23	45	24	25

SØKERE til FENGSELSSKOLEN 1994-2005

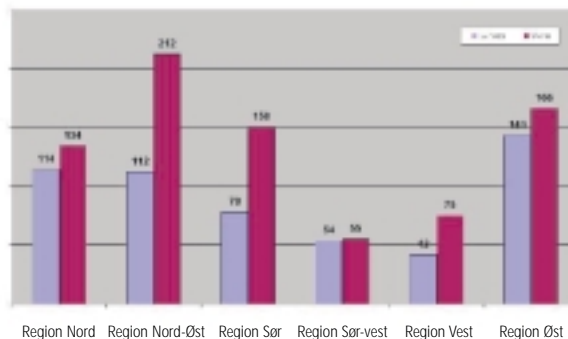
1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
2200	1375	1089	1060	740	724	607	802	1365	1722	1139	875

Statistikk: kursvirksomhet

Kursdeltakere 2002-2005

Kursdeltakere fordelt per region

Kursdeltakere:

Totalt 1650 kursdeltakere er registrert som deltakere på kurs, seminarer eller møter som var tilbudt i KRUS-katalogen eller på krus.no i 2005.

År	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Deltakere	882	848	938	1342	1498	1650

Deltakere fordelt på regioner:

Region	Kvinner	Menn	Totalt 2005	2004
Region Nord	114	134	248	253
Region Nordøst	112	212	324	355
Region Sør	78	150	228	265
Region Sørvest	54	55	109	169
Region Vest	42	75	117	91
Region Øst	143	166	309	372
Andre	151	164	315	13
SUM	670	887	1650	1498

Antall gjestedøgn på KRUS-hotellet:

År	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Gjestedøgn	1909	1476	1700	1890	1659	1869

Kurssekretariatet

Forværelset er det rommet på KRUS de fleste er innom en eller annen gang i løpet av dagen. Hit kommer kursdeltakere som skal sjekke inn, her kommer bud med pakker som skal leveres, og hit løper stressede fagansvarlige og lærere som skal ha ordnet noe viktig før neste kurs eller forelesning. Hit ringer også de som vil booke kurslokaler hos oss. Her planlegges og ordnes alle detaljene som må på plass for at alt skal fungere knirkefritt. Noe som er viktig når det skal avvikles flere kurs samtidig i huset. Alle som kommer innom blir møtt av noen veldig hyggelige damer, som alltid synes like rolige og blide uansett hva som skjer, og har rede svar på de fleste spørsmål. De erfarne kurssekretærene er uunnværlige for KRUS.

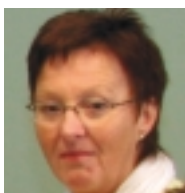

Tove Rosanowsky har vært kurssekretær i to år og har en «portefølje» på 16 kurs i katalogen, deriblant fagsamlingen «Samfunnsstraffen» med 150 deltakere. Men når det er så store arrangementer må hele gruppen samarbeide. Hun

synes arbeidet blir veldig variert med så mange ulike temaer og personer å forholde seg til. Den største utfordringen i arbeidet er å få tiden til å strekke til. Det skjer alltid noe uventet i denne jobben, gjerne ting som må håndteres på sparket. Langveisfarende kan for eksempel plutselig ringe å si at de må komme en dag tidligere fordi buss og

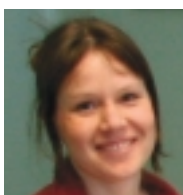

fly ikke korresponderer og lignende. Men med erfaring lærer man seg å forutse hva som kan skje og ha noen løsninger i bakhånd!

Erna Woldvik jobber 40 prosent som kurssekretær, resten av arbeidstiden er hun på økonomikontoret. Hun er kurssekretær for elleve kurs i

årets katalog, bl.a. Motiverende samtale og Ny start, og sier at det er veldig interessant og lærerikt. Hun liker avvekslingen mellom de gamle og nye arbeidsoppgavene. Det er også blitt anledning til å følge deler av kursene, og det har gitt mer smak. Kursdeltakerne på KRUS er positive og hyggelige mennesker, som ofte kjenner hverandre godt fra før og jobber sammen til daglig. Så det oppleves som både positivt og stimulerende å jobbe for dem!

Elin Viko synes det beste med jobben er kontakten med positive kursdeltakere. Hun har bare jobbet i KRUS et halvt år, men har allerede fått

13 kurs å ordne med i årets katalog, blant annet «Alternativ til vold» (ATV) og «Brotts-brytet». Hun synes kursfordelingen på sekretærene fungerer greit. Sekretærene får ofte spørsmål på telefonen om innholdet i kursene, så det er viktig å sette seg inn i hva de går ut på. Det blir som regel for lite tid til å delta i kursene sjøl, men samarbeidet med

fagansvarlige går veldig greit. Det er lett og hyggelig å jobbe på KRUS, sier hun – for her er det så mange trivelige og blide mennesker!

Lillian Langberget er den av kurssekretærene som har jobbet lengst med disse arbeidsoppgavene, hele sju år er det blitt på KRUS. Og

hun vet derfor mye om mangt som kan gå galt, og liker å dobbeltsjekke før hun føler seg trygg. Det er mange praktiske detaljer å huske på og individuelle ønsker å ta hensyn til. Tidspresset kan være stort og hun synes det er betryggende at de etter hvert er blitt flere til å dele på oppgavene i kurssekretariatet. Hun synes at det er blitt enklere å jobbe etter hvert som de har tatt i bruk gode data-verktøy, og husker godt den gangen alle karakterene på vitnemålene skulle fylles ut med penn og blekk!

Kursdeltakerne gir gode tilbakemeldinger

Evalueringsskjemaene etter avsluttede kurs viser at de aller fleste er veldig godt fornøyd med kursene. Vi ber om tilbakemelding på om så vel informasjonen som sendes ut før kurset starter, som deltakernes forkunnskaper og om temaene på kurset oppleves som aktuelle, til teknisk gjennomføring og sammensetning av kursdeltakere samt kursrom og hotellstandard. Det er hyggelig at deltakernes evaluering er så overveiende positive, men det vil alltid være noe vi kan forbedre oss på.

ANDRE ARRANGEMENTER

Kurs, dagsseminarer og konferanser som ikke står oppført i KRUS-katalogen, men som KRUS har vært arrangør for i 2005:

Januar:

18-19: Aspirantledersamling (14 deltakere)

Februar:

15: Dansk besøk (8 deltakere)

17: Bredtveit (17 deltakere)

April:

5-6: Teamseminar (36 deltakere)

20: Arbeidsmiljøkonferanse (60 deltakere)

21: Region øst (30 deltakere)

21: Region øst (30 deltakere)

26: Bredtveit (10 deltakere)

27: Bredtveit (8 deltakere)

Mai:

11: Møte, Oslo fengsel (20 deltakere)

30-31: Brukerkurs KITT (14 deltakere)

Juni:

7: Møte, Oslo fengsel (20 deltakere)

8-9: Faget i fokus (184 deltakere)

10: Hva nå TOG (65 deltakere)

14: Region Øst «Sinnemestring» (32 deltakere)

Region Øst: «Agressosamling» (15 deltakere)

August:

24: Kurskatalogen 2006 (24 deltakere)

29: Region Nordøst: (24 deltakere)

September:

21: Møte Oslo fengsel (20 deltakere)

27: Oslo fengsel «Varetekt»: (25 deltakere)

Oktober:

10-12: Region Nordøst (20 deltakere)

12-14: Moss fengsel «SIK»: (25 deltakere)

13-14: Instruktørkurs for bruk av teleskopbatong,
Region Nord: (14 deltakere)

November:

1: Assisterende regiondirektørmøte (35 deltakere)

11: Region Øst: (31 deltakere)

Desember:

5: Ringerike fengsel (10 deltakere)

11: Region Øst: (80 deltakere)

13: Region Nordøst (13 deltakere)

6 dager: Aspirantledersamling

Tilsatte ved KRUS, 31. desember 2005

Direktør Harald Føsker

Administrasjonen

Tor Grindaker (administrasjonssjef)

Marit Eeg (kontorsjef)

Thomas Arnestad (vaktmester)

Gunnar Fjeldberg (systemansvarlig)

Christian Gjerstad (økonomikonsulent)

Lillian Langberget (førstesekretær)

Hege M. Lindheim (systemansvarlig)

Gro Løv (konsulent, lønn)

Tove Rosanowsky (førstesekretær)

Erna Woldvik (førstesekretær)

Grunnutdanningen

Egil Larsen (avdelingsleder)

Siri Gaarder Brock-Utne (fengselsinspektør)

Kirsti Nymo (studieleder)

Knut Andersen (seniorrådgiver)

Arvid Berge (undervisningsinspektør)

Anne Mari Dahl (lektor)

Heidi Drægebø (lektor)

Ellen M. J. Ekhaugen (fengselsførstebetjent)

Geir Eskeland (fengselsfaglærer)

Knut Evensen (fengselsfaglærer)

Christian Grønvold (fengselsførstebetjent)

Siv Hjeltnes (sosiolog)

Øyvind Johannessen (sosionom)

Per Eirik Lund (fengselsfaglærer)

Sven Lystad (lektor)

Kristina Læg Reid (lektor)

Vivian Nicolaysen (fengselsfaglærer)

Kristin Stenshol Rojahn (fengselsfaglærer)

Johnny Skogstad (fengselsførstebetjent)

Vidar Skogvoll (fengselsførstebetjent)

Sven-Erik Skotte (jurist)

Trygve Solli (sosionom)

Birgitte L. Storvik (jurist)

Annette Sund (lektor)

FoU-avdelingen

Janne Helgesen (avdelingsleder)

Klaus Bergander (forsker)

Trond Danielsen (rådgiver)

Kjersti Fjærestad (fengselsførstebetjent)

Finn Grav (prosjektleder, SIF)

Yngve Hammerlin (forsker)

Kristin Opaas Haugli (rådgiver)

Torunn Højdahl (seniorrådgiver)

Berit Johnsen (forsker)

Ragnar Kristoffersen (forsker)

Charlotte Mathiassen (forsker)

Eva K. Nergard (avdelingsbibliotekar)

Gerhard Ploeg (rådgiver)

Ole Stageberg (rådgiver)

Ida Stendahl (rådgiver)

Thomas Strand (rådgiver)

Heidi Bottolfs (fung. avd. leder fra 1/1-15/8)

Sluttet 2005

Ian Petter Brodahl

Frode Heieren

Nils Petter Lier

Heidi Bottolfs

Kristin Hellesø-Knutsen

Hilde Iversen

Permisjon 2005

Terje E. Fredwall (fra 1/7-05)

Anne Høiby (fra 1/3-05)

Inger Marie Kveberg

(fra 1/8-05)

Aspirantnemnda

Direktør Harald Føsker,

KRUS (leder)

Regiondirektør Ellinor Houm,

Region Øst

Assisterende regiondirektør

Agnes Inderhaug

Forbundsleder Knut Are Svenkerud, KY

Forbundsleder Roar Øvrebø, NFF

Organisasjonskart for KRUS

**Kriminalomsorgens
sentrale forvaltning KSF**

Direktør
Harald Føsker

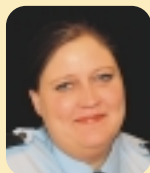
Aspirantnemnda
(5 medlemmer)

Administrasjonen
(12 tilsatte)
Administrasjonssjef
Tor Grindaker

Grunnutdanningen
(27 tilsatte)
Avdelingsleder
Egil Larsen

Fengselsinspektør
Siri Brock-Utne

FoU-avdelingen
(13 tilsatte)
Avdelingsleder
Janne Helgesen

Kriminalomsorgens utdanningscenter KRUS

Postadresse: Postboks 6138 Etterstad, 0602 Oslo • Besøksadresse: Teisenveien 5, Oslo
Telefon 23 06 71 00 • Telefaks 23 06 71 02 • E-post: krus@krus.no • Internett: www.krus.no